

Het Meijer orgel in de Laurentiuskerk te Baflo.

Roelf Meijer werd op 12 februari 1827 geboren in Veendam.

Zijn grootvader Jacob Roelfs Meijer, werd geboren in Duitsland in 1748 of '49. Het overlijdensbericht van 22 december 1816 noemt slechts zijn leeftijd, dat hij uit Duitsland afkomstig was (zonder geboorteplaats) en het feit dat hij landbouwer was te Borgercompagnie. Ook van zijn oma (Jimchien Reinkes) is weinig meer bekend dan dat zij op 12 november 1793 te Borgercompagnie overleed.

Zijn vader Reinke Jakobs Meijer (geboren 6 februari 1784 te Borgercompagnie) was van beroep koopman; zijn moeder Trijntje Hemmes Bouwman (geboren 24 september 1784 te Veendam), winkelierster. Zij huwden in 1812 op "Maandag den vijftwintigsten Maij des namiddags te vier uur" voor de "Officier van den Burgerlijken Staat binnen de Gemeente Veendam, Arrondissement Winschoten, Departement van de Wester Eems". Reinke Jakobs Meijer overleed 13 mei 1837, terwijl zijn vrouw Trijntje pas 17 november 1875 overleed. De familie was Nederlands Hervormd. Waarschijnlijk moest Roelf al vroeg in de zaak helpen: zijn vader overleed immers toen hij tien jaar was; later wordt ook hij dan vermeld als 'grutter'.

Hoewel de "Van Dale" grutter omschrijft als "= kruidenier", was de betekenis in Meijers tijd toch iets anders, namelijk "handelaar in grutten", waarbij het werkwoord "grutten" stond

0150 Leven, wonen, werken

voor het breken van boekweit. Ook het resultaat van deze werkzaamheden heette "grutten", die daarna bijvoorbeeld verwerkt werden tot "gruttenbrij". Een grutter was dus: "iemand die grutten maakte of grutterswaren verkocht" en tot de grutterswaren hoorde ook meel, bonen, erwten etc.

Op 1 maart 1877 trouwt hij met Hieke Bulstra, geboren 27 mei 1844 te Den Andel. Ze woonde op de boerderij "Nieuw Lotven" (M. D. Teenstraweg 14) en was een dochter van Ritske Germts Bulstra en Geertruida Douwes Doornbos, landbouwers. Uit dit huwelijk wordt in 1878 één dochter geboren: Catharina Geertruida.

Roelf Meijer heeft Hieke waarschijnlijk leren kennen toen hij het orgel in Baflo bouwde.

Volgens het notulenboek van de Nederlands Hervormde kerk te Wildervank heeft Meijer zijn opleiding in 1866/1867 gehad bij een orgelmaker te Barmen (tegenwoordig Wuppertal). Waarschijnlijk is dit Ibach geweest. Het Ibach-archief, dat nog in bezit van de familie is, (in WO II is het gedeeltelijk vernietigd) is nog niet onderzocht.

In 1867 werd Roelf Meijer in zijn geboorteplaats "Orgel en Piano-fabrikant".

Het gebouw waarin de orgelfabriek gevestigd was (aan Scholthuizen, één van de 'knikken' in het Westerdiep, aan het water en dus gemakkelijk voor transport), brandde in 1925 af.

Meijer begon zijn orgelfabriek op een goed moment. Na 1850 begon in Nederland een periode van relatieve welvaart. In de directe omgeving van Veendam bouwde hij vier nieuwe instrumenten: Wildervank (Hervormde- en Lutherse kerk), Ommelandervijk (Hervormde kerk) en Veendam (Doopsgezinde Vermaning). Ook kreeg hij de kans om 'op de klei' – Schildwolde, Scheemda, Baflo en Thesinge– zijn orgels te plaatsen. Verder afgelegen plaatsen met Meijer-orgels zijn Giethoorn en Alblasterdam. Door zijn leerlingen heeft hij ook nog een tijdlang een zekere invloed uitgeoefend op de orgelbouw in Groningen rond 1900. Op 2 november 1884 overlijdt Roelf Meijer te Veendam. Zijn weduwe verhuist op 31 mei 1892 naar Uithuizermeeden. De weduwe is later (maar vóór 1899) met haar dochter naar Amerika vertrokken.

In de betrekkelijk korte tijd dat de Firma Meijer actief was, heeft zij veel instrumenten geleverd of gerepareerd. In de tussentijd moet Meijer nog veel meer instrumenten in onderhoud gehad hebben en ook voerde hij onderhandelingen over nieuwe orgels. Bekend zijn onder andere: Augustinusga, Drachten, Heesen, Veendam (Gereformeerde kerk) en Scheemda (Hervormde kerk).

-Meijer heeft de kast van het oude orgel (uit 1526), van Scheemda jarenlang te koop aangeboden. Op zich is het al een wonder, dat Meijer de kast en het front intact heeft gelaten; niet iedere orgelfirma in zijn tijd zou hetzelfde doen. Anderzijds was er ook geen kerk te vinden die deze kast (met nieuw binnenwerk) wilde hebben. Op een of andere manier is het geheel terecht gekomen bij Mr. Julius Verwer te Leeuwarden, die het eerst in 1886 in bruikleen gaf aan het Rijksmuseum te Amsterdam. In 1895 is deze orgelkast aangekocht door de Vereniging "Rembrandt" en aan het Rijksmuseum geschonken. Nog altijd pronkt deze fraaie kast in de grote hal, terwijl de sedile nog steeds aanwezig is in Scheemda.-

Dus, dank zij Meijer!

ORGEL

In de fabriek van R. MEIJER, Orgelmakerte Veendam, staat te koop: een antiek KERK-ORGEL in Gotischen stijl met prachtige schilderingen en Ornamenten, van de volgende dispositie: Prestant 8 voet, Bourdon 16 voet, Roerfluit 8 vt, Octaaf 4vt, Fluit 4vt, Quint 3vt, Octaaf 2vt en Trompet 8 voet. Het is vervaardigd in 1526 door Magister Johannes Emedenes, geheel van het duurzaamste eikenhout waarnaar niets aan mankeert.

Het uitwendige is geheel in zijn prachtigen oorspronkelijken architectonischen toestand, inwendig geheel vernieuwd. De schilderingen stellen voor aan de eene zijde, en bijna levensgroot, twaalf Kerkvoosten in hun ambtsomaat, aan de andere zijde Christus' geboorte met de Galileesche Herders en de aanbidding van het kind Jezus door de Wijzen uit het Oosten. De schilderingen zijn volgens advies van deskundigen van Italiaanschen oorsprong. Dagelijks te zien en te bespelen aan bovengenoemde fabriek, waar tevens alle informatiën, zoo schriftelijk als mondeling te bekomen zijn.

R. MEIJER

-De orgelbouwer Johannes Emedenes (Jan van Embden) is dezelfde die omstreeks 1556 in Tinallinge een orgel heeft gebouwd. Een deel van een orgelluik van dit orgel was gebruikt als lezenaar op de preekstoel en in een bruine kleur overgeverfd. Bij de recente restauratie is de bruine kleur verwijderd en kwam, wat er oorspronkelijk op geschilderd was (door Johannes Maler van Bremen) weer tevoorschijn. Dit fragment staat nu in een vitrine op het koor van de kerk.

0150 Leven, wonen, werken

De kerk van Baflo had al in de zestiende eeuw een pijporgel. Wanneer en waarom dit instrument verdween is niet bekend. Een verhaal vertelt, dat bij het schoonmaken van de gracht rond de kerk rond 1835 pijpwerk opgevist werd.

In 1876 bouwde Roelf Meijer in Baflo een nieuw instrument.

Deze was breder dan de andere orgels, die hij bouwde en had waarschijnlijk de volgende dispositie:

Hoofdwerk		Bovenwerk		Pedaal
Bourdon	16	Holpijp	8	aangehangen
Prestant	8	Viola di Gamba	8	
Roerfluit	8	Salicet	4	
Octaaf	4	Flûte d'amour	4	
Fluit	4	Fluit	2 *	
Quint	2 2/3			
Octaaf	2			*=waarschijnlijk

Over dit instrument is er een inwijdingsbericht in *"Stemmen voor Waarheid en Vrede:"* Baflo 10 dec.

Heden werd alhier ingewijd een mooi zeer welluidend orgel vervaardigd in de fabriek van den Heer Meijer te Veendam..."

Foto: Genomen voor de restauratie van 1985.

0150 Leven, wonen, werken

We kunnen Meijers oeuvre plaatsen tegen de achtergrond van de nieuwe mogelijkheden van productieprocessen op grotere schaal i.v.m. de industriële revolutie in de tweede helft van de 19e eeuw. Meijers beroep als grutter/kruidenier, voordat hij als orgelmaker werkte, had hem kennelijk dusdanig gevormd, dat hij, gewend als hij was om producten van groothandelaren te betrekken, het orgelmaken niet wenste om te buigen in een productieproces dat zich geheel binnen het eigen bedrijf afspeelde, zoals het geval was bij de collega-firma's als Van Dam en Van Oeckelen. De nieuwe vervoersmogelijkheden, vooral per spoor, gaven hem de mogelijkheid materiaal uit Duitsland te betrekken, nl. bij Ibach/Hoek uit Barmen. De orgels van Ibach en Meijer vertonen dan ook in de factuur van windladen, windvoorziening, klavieren (deels) en pijpwerk treffende overeenkomsten. Zijn de windladen en het pijpwerk te Wildervank nog van Ibach-inscripties (slagletter) voorzien, de latere Meijer-orgels zijn door hemzelf geïnscribeerd (handgeschreven); het materiaal echter is vrijwel hetzelfde (mogelijk van Hoek). We zien echter, dat hij het pijpwerk bij plaatsing nog wel eens verschoof en opnieuw van een inscriptie voorzag. Mogelijk zocht Meijer hetzij ter plekke in Barmen het benodigde pijpwerk uit en voorzag het al van de bedoelde inscripties, of hij liet een partij pijpen toezenden met voldoende overlengte en stelde in de werkplaats te Veendam de uiteindelijke pijpverdeling vast.

Meijers orgelmakerij was dus eigenlijk een timmerwerkplaats, waar de kassen werden gemaakt en de orgels opgebouwd, voor ze naar de plaats van bestemming werden gebracht. In Meijers tijd werd het toegeleverde materiaal in reeds tamelijk grote hoeveelheden vervaardigd. Het productieproces als zodanig strookte echter nog wel met de bestaande traditie, inclusief het met de hand naar boven toe dunner schaven van de gegoten platen. Het pijpwerk van de Meijer-orgels toont dit ondubbelzinnig aan. Ook in metallurgisch opzicht zien we bij het Ibach-pijpwerk soms oxidatieprocessen, die we bij pijpen van traditionele bedrijven zo niet tegenkomen. Ibach en Hoek hebben als echte Duitse 19^e eeuwse orgelmakers ook het zink ingevoerd als orgelmetaal, echter van een geheel andere samenstelling dan het keiharde zink uit de dertiger jaren van de 20^e eeuw. Ook bij Engelse orgels uit deze tijd zien we dit soort zink. Het is vermengd met orgelmetaal. Met name de grootste metalen pijpen en de grootste tongwerkstevels zijn bij Meijer dan ook vervaardigd uit platen van zink. De grotere frontpijpen zijn aan de frontzijde bekleed met een aangeklonken plaat Engels tin, zodat ze er uitzien als tinnen frontpijpen. Dit zien we bij de meeste Meijer-orgels.

Meijers artistiekheid ligt dus niet bij de variatie in het productieproces en de technische verwerking van het materiaal, maar in de keuze van het concept, dat qua makelij en factuur weliswaar mede werd gedictéerd door de fa. Ibach, doch in feite wel degelijk een persoonlijke uitwerking heeft gekregen. Zo beschouwd zijn Meijer-orgels in ons land uniek te noemen, omdat ze enerzijds een geheel eigen gezicht vertonen vanwege Meijers ornamentale uitmontering van de orgelkas, profielwerk, beschildering en lofwerk, anderzijds door de combinatie van twee artistieke werelden, een traditioneel Duits romantische en een klassiek Groningse, stoelend op een roemrucht verleden.

Was Meijer zelf dan nog iemand die in de meeste gevallen wist hoe hij middels een goed doordacht toeleveringsproces kwaliteit moest leveren, zijn leerlingen zijn door het verleren van het oude ambacht vanwege het werken met kant-en-klaar materiaal en bovendien van minder artistiek niveau, een weg opgegaan, die heilloos moet worden genoemd. Zo ook

0150 Leven, wonen, werken

Doornbos, die bij Meijer goed had leren timmeren, maar minder solderen, laat staan mensureren. Afhankelijk van het bij elkaar vergaren van afkomend rest-pijpwerk van elders stelde hij zijn orgels samen. Doornbos had niet meer die contacten zoals Meijer die had. Hij kon daarom geen pijpwerk betrekken van bekende firma's als Ibach of Hoek en Nederlandse pijpfabrieken als Verschueren en Stinkens waren er toen nog niet. Dus werd het vaak een allegaartje, dat met "kunst en vliegwerk" tot klinken werd gebracht.

Bij Meijer echter zitten we nog aan de goede kant van de streep. Daarom zijn Meijers orgels de moeite waard om te behouden.

Geheel overeenkomstig de tijdgeest is de vormgeving van Meijers orgelkasten bepaald door toepassing van gecombineerde neo-stijlen: neo-barokke Louis-XV stijl, met in het snijwerk neo-régence en neo-grec kenmerken. Na het opvallende orgelfront te Wildervank, eenmalig in Meijers oeuvre en waarschijnlijk door hem zelf gemaakt, gaat hij over op een steeds weerkerend herkenbaar schema, waarbij wel telkens variaties werden aangebracht in de hoogte en breedte van de orgelkasten. De breedte van de tussenvelden varieerde van 7 tot 9 pijpen per veld en die van de drie torens van de bas- en tenorpijpen bevatten 7 pijpen. Ook een steeds weerkerende karakteristiek is de aanzienlijke overlengte van de frontpijpen, waardoor Meijers instrumenten veelal een ranke en toch rijzige indruk maken. De bovenste tussenvelden vertonen daarbij echter steeds kortere pijplengtes dan de onderste, waardoor eenvoudige en toch enigszins gevarieerde proporties werden verkregen. De ornamentiek is steeds nagenoeg hetzelfde qua vormgeving en kleurstelling en slechts proportioneel aangepast aan de kasgrootte.

De intonatiemethodiek van Meijer is interessant en een duidelijke vermenging van elementen uit de Duitse romantiek en Groningsclassic. Het meest opvallend is dat Meijer nog geen expressions toepaste en dat terwijl zijn collega's Van Dam en Van Oeckelen dit ruim tien jaren voordat Meijer begon al invoerden. In tegenstelling met wat tot voor kort werd aangenomen en bij restauraties van enige Meijer-orgels is gepraktiseerd, blijkt Meijer doorgaans op een hoge winddruk (ca. 90 mm.) geïntoneerd te hebben, in combinatie met relatief dunne wanddikten, kleine voetopeningen en vrij hoge opsmeden. Een klassieke methode, waarbij moet worden aangetekend, dat deze methodiek aanzienlijk 'veiliger' is dan die van bv. Freytag, Vollebregt of ook Van Dam, waar kleine afwijkingen direct tot intonatie-technische problemen aanleiding geven in tegenstelling tot Meijers methodiek, waarbij de pijpen moeilijker tot spreken komen en daarom een hoge druk nodig hebben. Het gevolg is dat Meijers intonatietechniek niet verfijnd is. Dit is te zien aan het pijpwerk dat niet echt fraai is behandeld bij de intonatie, maar dat echter toch een verrassend klankbeeld geeft: mild doch helder zingend, tegelijk present en fors van toon (hoofdwerk) en enigszins strijkend. Zodoende ontstaat een vroegromantisch klankbeeld, dat twee duidelijke kenmerken vertoont: enerzijds aansluiting bij dat van bv. orgelmaker Timpe rond 1820, anderzijds duidelijk tijdsgebonden door het strijkende karakter van met name het prestantenkoor, als zodanig meer vergelijkbaar met Van Dam dan met Van Oeckelen.

Het totaalbeeld van Meijers klank geeft al met al toch van een grotere verfijning blijk dan de aanleg van zijn instrumenten en het materiaal op het eerste gezicht zou doen vermoeden.

0150 Leven, wonen, werken

Het werken op hoge winddruk en hoge opsneden zou Meijers leerling Doornbos nadien ook toepassen. Doornbos was het die bv. veel Schnitger-orgels in onderhoud had of gedeeltelijk ombouwde. Op deze wijze zijn dan ook veel Schnitgerpijpen enigszins aangepast, wat echter bij restauraties door sommigen als authentiek-Schnitger is aangezien. Ook de zonen Van Oeckelen gingen aan het eind van de 19^e eeuw meer en meer tot deze methodiek over. Getuige de orgels in de NH kerken te Kloosterburen, Odoorn en Ter Apel.

Geschiedenis van het Meijer orgel, gebouwd 1876.

In 1928 werd het orgel gerepareerd door Harmannus Thijs (1862-1943), die in 1918 de firma P. van Oeckelen had overgenomen.

Volgens Jaap Brouwer verwijderde H. Vegter (1892-1967) uit Usquert in 1938 de Meijerklaviatuur en verving het door een van Laukhuff. Ook plaatste hij een Céleste 8' op het tweede klavier, waarschijnlijk op de plaats van een fluit 2'. De Mixtuur meldt, dat deze laatste wijziging misschien al rond 1920 gebeurde, waarschijnlijk door **Doornbos**.

Op 5 oktober 1947 ontstond er kortsluiting in de verlichting van de kansel. Vegter en Van der Molen hebben in 1948 het instrument ontdaan van de aanslag die het gevolg van deze smeulpartij was. Later werd het onderhoud overgenomen door Opten.

In 1979 bleek het instrument 'de pijp aan Maarten' gegeven te hebben. Twee particulieren hebben het geheel nog wat opgeknapt (verlijmen houten pijpen, reparatie lade).

Het orgel werd in verband met de kerkrestauratie uit elkaar gehaald en in 1985 weer opgebouwd door de fa. **Mense Ruiter** uit Zuidwolde. Bij die gelegenheid werd ook een restauratie uitgevoerd.

... en "rijtuigzwart" is géén zwart !

Deze typische Meijer-versiering bij de pijpvoeten wordt toegepast vanaf zijn eerste 'eigen' orgel: dat van Schildwolde. De kleur is gebroken wit met bladgoud.

Helaas is bij de restauratie in 1985 de versiering bij de pijpvoeten in de zijtorens niet hersteld.

0150 Leven, wonen, werken

De versiering van de zijtorens.

Leerlingen van Roelf Meijer waren:

*** Wolter Klaassens Beukema (1853-1944)**

Als (meester-)knecht wordt regelmatig genoemd: Wolter Klaassens Beukema. Meijer noemt hem in een van de brieven naar Alblisserdam zijn 'trouwe Beukema'. In 1889 (dus ruim na de dood van Meijer) verlaat hij de zaak en vestigt zich te Groningen als harmoniummaker en reparateur van orgels en piano's. We komen hem als stemmer o.a. tegen in de R.K. Kerk te Veendam, in de Hervormde Kerk te Ommelandervijk, maar ook in de Aa-kerk te Groningen. Op een orgelpijp in het oude (Timpe-)orgel van de Hervormde Kerk te Veendam stond: "W.K. Beukema 1897 Groningen Geripareerd". Ook te Alblisserdam laat hij zijn handtekening achter (op de kast; het uitgezaagde stukje van de oude kast is daar nog steeds te bewonderen).

***Jan Doornbos (1847-1925)**

Hij had als bijnaam "Jan Avontuur".

0150 Leven, wonen, werken

Jan Doornbos werd geboren op 7 april 1847 te Garsthuizen (gem. Stedum) als zoon van Klaas Jans Doornbos, landbouwer en Angeniet Leenderts Veldhuis.

Hij was drie maal getrouwd:

1. met Anje Smeyer. Kinderen: Klaas, geb. 21 aug. 1869 te Uithuizermeeden, overl. 29 juni 1873; en nog een dochter uit dit huwelijk.
2. met Sibbeltje de Jager op 7 maart 1880 (zij overleed 12 sept. 1912). Kinderen: Andreas, geb. 16 juni 1880 werd orgelmaker; **Klaas**, geb. 24 juli 1888, overl. 10 febr. 1951 te Groningen – werd eveneens orgelmaker; daarnaast nog twee zoons en een dochter.
3. met Niesje Rosenmuller op 13 febr. 1913 (zij overleed 7 dec 1925). Geen kinderen.

Jan Doornbos wordt in 1871 voor het eerst in Veendam genoemd: "Jan Doornbos bij Meijer". Hij was in de leer bij Roelf Meijer vanaf 1870 tot 1873. In dat laatste jaar vestigt hij zich als zelfstandige te Groningen; hij wordt in dat jaar genoemd in de kerkelijke archieven van Eelde. Hij bouwde eveneens vele orgels, o.a. in 1917 – **Tinallinge** - nieuwbouw met oud materiaal; Bourdon 16 op pneumatische lade; rest mechanisch.

Zijn zoon André (Andreas; 1880-1944) gaat rond 1902 bij Adema in Amsterdam in de leer, vooral om zich vertrouwd te maken met de pneumatiek en komt daarna weer in de zaak. Als hij door een aantal affaires de goede naam van de zaak in diskrediet dreigt te brengen, verzoekt zijn vader hem om te verdwijnen.

Ook zoon Klaas (1888-1951) werkt in het bedrijf. Hij doet vooral de houtbewerking.

Jan Doornbos overlijdt 21 juni 1925 te Groningen. Het bedrijf wordt voortgezet door **Klaas**. Als leerlingen van de firma Doornbos worden genoemd H.G. Kamphuis (1903-1973) en Mense Ruiter (1908-1992; vanaf 1925 te Groningen). Beiden beginnen later een eigen bedrijf, waarvan vooral dat van Mense Ruiter bekend werd.

***Henricus van Oeckelen (1835-1894)**

Hij was de derde zoon van Petrus van Oeckelen. Henricus heeft slechts korte tijd bij zijn vader in de zaak gewerkt. Zeker is dat hij in ieder geval een tijd als timmerman heeft gewerkt, voordat hij rond 1870 bij Meijer in dienst kwam. Na Meijers dood leidt hij (in dienst van de weduwe Hieke) de orgelmakerij, die overigens voornamelijk stem- en reparatiewerk doet. Op 18 december 1889 vestigt hij zich te Veendam (Beukema start in dat jaar zijn eigen bedrijf te Groningen). In 1892 verhuist hij naar Wildervank, in 1893 naar Rolde. Hij overlijdt op 8 mei 1894 te Veendam, waar hij ook begraven is op de algemene begraafplaats (dit is opmerkelijk, omdat de familie Van Oeckelen, komende uit Brabant, katholiek was) en daarmee houdt de zaak van Meijer op te bestaan.

Al vroeg kreeg Petrus van Oeckelen, orgelbouwer te Harenermolen, steun van zijn zonen Cornelis Allegondus (1829-1905), Henricus (1835-1894) en Antonius (1839-1918). Ze zullen aanvankelijk eerst het maken van diverse onderdelen hebben geleerd, later gevolgd door het maken van een ontwerp en het uitwerken van een bestek. Zou het zo geweest kunnen zijn dat het ontwerp en daarna de bouw van het orgel voor **Saaxumhuizen** (1849-1851) voor Cornelis

0150 Leven, wonen, werken

Allegondus (toen twintig jaar oud) een soort meesterproef was? En dat de meesterknecht daarbij assisteerde? Het Saaxumhuizer orgel laat namelijk twee opvallende ontwerp fouten zien (slechts plaats voor vijf frontpijpen i.p.v. de geplande zeven in de zijtorens; de rijenvolgorde van de Cornet op beide Hoofdwerkladen is verschillend), fouten die een ervaren orgelmaker toch minder gauw zou maken. Al is het orgel er beslist niet minder om. De inscriptie op de eerste metalen pijp (e') van de Bourdon wijst ook in deze richting. Hier lezen we: "Jan van Loo & Cornelis Allegondes van Oeckelen 1850 & 1851". En aan de andere kant, ongetwijfeld de maker van de pijp: "Jakobus Smulders Fecit 1850". Jan van Loo (1823-1910), die met de oudste dochter Elisabeth Regina was getrouwd, werkte als meesterknecht in het bedrijf. Dat bleef hij tot 1853; toen ging hij namelijk werken hij J.C. Scheuer in Zwolle. Petrus van Oeckelen overleed op 13 augustus 1878. De orgelmakerij te Glimmen werd door Cornelis Allegondus (Cees) en Antonius (Anton) voortgezet. In 1879 bouwden zij als "Petrus Van Oeckelen en zonen" het Van Oeckelenorgel te **Den Andel**.

In 2009-2010 wordt het Meijer orgel in de Laurentiuskerk gerestaureerd door Mense Ruiter Orgelmakers BV.

(**Mense Ruiter**, overleden 1993, leerling van de **Jan Doornbos**, die op zijn beurt een leerling was van **Roelf Meijer**).

L. B. Datema-Brugma 2010

Bronnen:

Gegevens verzameld door Erwin Poppen en Cees van Dam (1992-1999).
Verdere gegevens van Krause te Veendam
Ambtenaren van de gemeenten Veendam en Uitbuisermeeden
De NH gemeente te Wildervank
Stef Tuinstra
J. Brouwer te Winsum
Genlias
Boerderijenboek Halfambt
Aantekeningen Marten Bootsman
De Orgelvriend 1997 - 4
Biografie Petrus Van Oeckelen.
Orgelsite